

ВЫДАВНИЦТВО ТОВАРИСТВА
»ПРОСВѢТА« В УЖГОРОДѢ.

Ч. 12.

„ЗА ГОТАР“

Оповѣданя из сельского житя

НАПИСАЛА

ОЛЬГА КОБЫЛЯНСКА

Цѣна 2·— Кч.

1 9 2 2

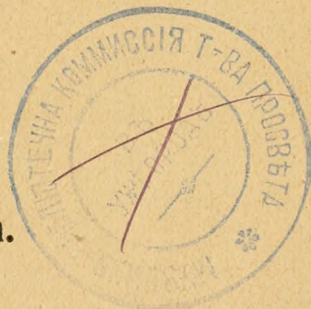
ПЕЧАТНЯ „ПОЛИТИКА“ В ПРАЗѢ.

Выдавництво Товариства „ПРОСВѢТА“
ч. 12. в Ужгородѣ ч. 12.

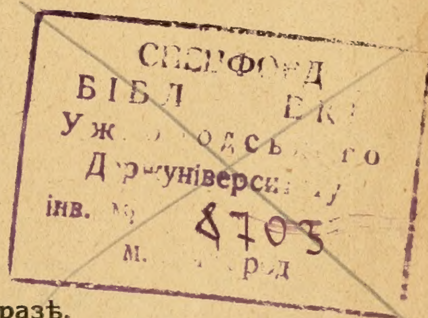
„ЗА ГОТАР“

Оповѣданя из сельского житя.

Написала
Ольга Кобылянска.

Цѣна 2 Кч.

Печатня „Политика“ в Празѣ.
1922.

Зима.

Старенькій пан-отець села Д. повôльным, утомленым кроком и з натугою прямував сельскою дорогою пôд лѣс. Дорога трудна: снѣгом завѣяна. Он остатными днями падав и падав, неначе сыпаный невидимою рукою и нарôс высокою бѣлою верствою. Куды не глянути — царство єго. За дрôбными сельскими хатами знималися бѣлѣ могилы, наметенѣ вѣтром и ночами блестѣли проти мѣсяця холодным кришталевым блыском.

Мороз тиснув и пѣк, и хиба що хто мусѣв — выходив из хаты.

А старенькій пан-отець мусѣв.

Двоє газдôв, один молодый, а другій старый, вступили до єго хаты и поставили пытаня: „Що з чужим робити, що не знати звôдки навѣявся, убогій подорожный якійсь, и лежить на-пôв мертвый на лѣсовôй дорозѣ недалеко хаты чорноѣ Магдалены? ...Слабôсть збила єго з нôг, бо видно, що розболѣлый, повалився серед пустоѣ дороги; як раз за селом, пôд лѣсом.

Тому треба було пôйти и поглянути на нещасного. Може покажуть слѣды якѣ, звôдки ôн, а може єще и заговорить... Може зможе єще пôднятися и далѣ пôйти; такій чужинець, що не знати звôдки, и що лише клопôт для села: загине — то й ховай даром, трудись за Бог зна якѣ грѣхи... Он не любив даром трудитися: Старый вже був, а що найважнѣйше — якій хосен єму з того... А то акурат...

— Ех, що за дорога, що за дорога! се кара божа спадає на нас, кара божа! — бурмотѣв, засапуючись и опираючи ся важко на грубу, ковану палицю. Бѣла довга борода аж штивнѣла на морозѣ.

— Таже дав Бог святый снѣг, а як-же, — вôдказав молодшій, — а може оно й добром выйде весною землѣ?

— А — „добром“ дурню! грѣшите та пєте, та крадете, та рабуєте, свѣдчите фальшиво один на другого; на боже не даєте — и *добром* має ставати стужа та фортуна? Не плѣвбы ты дурниць!

Молодый замовк.

Он засунув одну руку в рукав другоѣ, зôгнувся, опустив голову в низ, и старався опертися острому, пекучому вѣтрови, що так и палив облича. Не мав ôн охоты говорити: по правдѣ сказавши — боявся пан-отця.

Його товариш — старый балакун, сѣльскій вартôвник — поглянув боком на пан-отця одôзвався:

— Що мы мали робити, пан-отчику? Двôрника не було в дома, щоб у него порадитись, выѣхав у мѣсто, а що до вас нам найблизше, то й поступили до вас за доброю порадою. Се не наш чоловѣк, пан-отчику, се чужій. Нѣяк першого лѣпшого чужого, та ще и в хворотѣ, в хату затягати. Бѣду може затягнути. Мы йшли оба до лѣса, я тай отсей… и видимо недалеко саду чорноѣ Магдалены… саме блызько готаря лежить чоловѣк. Приступаємо… дивимося… се *не* з нашого села.

— И не з сусѣднього! — закинув молодый.

— И не з сусѣднього! — повторив старый. Вмѣсто кучмы в него капелюх на головѣ соломяный, а вмѣсто сердака або кожуха — полотнянка.

— З Галѣціѣ! — закинув, як перше, сухо молодый.

— Таки так, кажу.

— Може, замерз! — каже отсей. Або заслаб кажу я — тай и гримнув.

— Або упився, або упився! — кликнув роздразненым голосом пан-отець, опинившись, щоб одотхнути, бо якраз знималася дорога горбом мѣж полями.

Оба селяне розсмѣялися.

— Може хотѣв загрѣтися! — закинув старшій, тай збѣгла горѣвка в ноги и звалила.

По хвили довшого мовчаня поспытав пан-отець:

— А далеко ще там до нього?

— Та нѣбы не далеко. Недалеко Магдаленинoѣ хаты, коло єѣ городця, недалеко готаря…

— Котроѣ Магдалены?

— Та-же чорноѣ, пан-отчику, чорноѣ…

— Ага… ага!!… — одозвався пан-отець протяжно, — чорноѣ… — и замовк.

Аж надто добре ôн єѣ знав. Тринацять разôв вступав в єѣ хату. *Тринацятеро* дѣтей поховала она, та Магдалена.

— Она вже теперь за себе и за свого чоловѣка гарує, бо йому и ноги и руки геть покривило, — почав оповѣдати старый вартôвник.

— Од чого покривило? — спытав пан-отець.

— Або може знати… Кудись ходив на роботу, и одколи вернув — два роки буде тому на Миколая, то все лежить, тай лежить… и руки й ноги йому покривило. Має она добру партику на сѣм свѣтѣ. — Не дай, Боже, нѣкому таке. Ще й дѣти вмирають. Отсе остатне що ще держиться єѣ — тай то вже так якбы не єѣ вже було. Лише очима свѣтить. Худе… жовте, и день и нôч кахукає тай кахукає. — Бѣда!

— Ов!... кликнув пан-отець — и знов на хвилину пристанув. Потôм додав, одотхнувши:—до неѣ ще далеко. Десь забудувалися од села, як од ворогôв.—То... кажеш... єѣ мала слабує?

— Слабує. Вже що она не робить, — куды й неходить по лѣки, а дитина все не така, як другѣ дѣти. До святого Ивана чудотворного Сучавського на прощу водила. Мабуть не выросте ѣй й отся дитина.

— Та коли так, то певне що не выросте. — Але она чемна жѣнка: на боже не забуває. Дає на службы... и добра робôтниця. Коли не пôшлем по неѣ — она зразу з'явиться. На все має час.

— Чемна жѣнка, що правда, — притакнули чоловѣки, — лиш то одно, що щастя не має. Дѣти повыростають, из найгôршоѣ бѣды повыдовбуються, а потôм акурат якбы хто свиснув на них — они ѣдуть. Она вже така збѣджена з гризоты и выдаткôв, що чимраз то бôльше чорнѣє. Не дурно й прозвали єѣ чорною. — Лиш хрестить тай хоронить, хрестить тай хоронить. — Не знаю, як єѣ земля носить; яка у неѣ душа з жалю. А пальцѣ єѣ так само покривило, як чоловѣкови, лише ѣй з роботы. Смерть и слабôсть у хатѣ все повыжирали. Якбы не та дитина, що свѣтить у хатѣ очима, она пôшлабы сама в землю, а так дитина, тай робота — держить єѣ при собѣ. Така єѣ вже партика на сѣм свѣтѣ.

— Але бо й партика! аж заспѣвав молодый товариш. И знов хвиля мовчанки пôдчас якоѣ чулося лише сапанє пан-отця и стуканє кованоѣ палицѣ по замерзлôй дорозѣ.

— Що то у декого змалку нема долѣ, як от хочбы й у Магдалены! — потягнув знов на своє старый. А дивѣть, сиротою лишилося: в наймы пôшло, як лиш лазити почало. А одтак як оддалася, запосѣлася смерть на дѣти, потôм чоловѣкови руки и ноги покривило, тай не знати чому? Чому оно так? Бѣдна — тай годѣ. А кажуть: дѣти у неѣ такѣ розумнѣ, як старѣ. Все, каже, „знають".

— Бо вмирати мають! — закинув молодый сухо. — Спытайте у якоѣ жѣнки, у котроѣ померла дѣтина, — яка она була за житя? И послухайте, що вам розкаже. Таке й таке було — и се знало и *то* знало, и *то* видѣло и *то* чуло... а наш чоловѣк и постарѣється и змарнується, а такого всього таки не знає.

— Сила Божа! — одповѣв побожно вартôвник.

— Ану — но, ще не видко Магдалениноѣ хаты? — кликнув нараз позад бесѣдуючих пан-отець, якого почала мандрôвка нетерпеливити.

— Видко, вже видко!! — поспѣшили сповѣстити ґазды. И справдѣ, з пôд лѣса, мов грибок, показалася соломяна, почасти снѣгом перевалена стрѣха малоѣ хатины.

— Ну прецѣнь добилися!!

. . . .

— Хата Магдалены дивиться лицем у лѣс — сказав молодшій.

— Бо люта, що за плечима чигає вже чуже село, — одповѣв старшій. За єѣ-же городцем уже готар. Отсе простягається сусѣдня толока. — Єѣ хата саме на роздорожѣ стоить. Слухає, як вовки лѣсом выють и фортуна ночю гуляє. Абы вы знали — додав обясняючи — що тому в неѣ й стôлько недолѣ. Се, кажуть, щастя обнимає того, хто на готари сидить. Оно тягнеться або в одну сторону, або в другу, а хто на готари стає, тому нѣчого дôстається. Але, дивѣться, вже видко бѣдолаху, що лежить. Слава Богу на мѣсце добилися, а тоб то пан-отець далѣ йти не захотѣли...

Станули на мѣсци.

В округ тишина и лиш гудѣня лѣсом... Темный великан дише ледовым холодом и стоить як мур неповорушно. Попри нього бѣжить вузенька сѣльска дорога, а край дороги „лицем звернена до нього" хата Магдалены. За хатою мизерный садок, що опирається о толоку вже чужого села.

Але в тôй хвилѣ хата „Магдалены" нѣкого не займає. Она од трьох мандрôвникôв єще добрых двѣста крокôв оддалена.

Вся увага людей звернена на чужинця, що лежить у бѣлôй полотнянцѣ край дороги пôд лѣсом и не ворухається... Лице у нього з болю выкривлене, жовте, нѣбы задеревѣло. Пальцѣ стисненѣ.

Сумный вид.

— Господи Исусе Христе! — кликнув молодшій, перехрестившись.

— Йому вже душа на плечах! — сказав другій.

— Ану мой, потермоси, абы знати чи живый чи нѣ... — розказав нетерпеливо пан-отець.

Он, зобачивши чужинця, все зрозумѣв: убогій селянин мандрôвник занедужав у дорозѣ и якраз тут повалився. Мизерна одѣж, з'ужита торбина при боцѣ, худе як вôск лице роз'яснило йому все.

— Рушається?

Несмѣливою рукою обмацовав старшій ґазда чужинця, и доглянув: „живый"! — кликнув — рушається.

Хвилина напруженого мовчаня.

Пан-отець задумався, а чоловѣки мовчали. Оглядали цѣкавым оком нещасного, якій лежав и ледвы чутно стогнав. Незвычайно було.

Звôдки йшов?... Хто ôн?... Анѣ старый ôн, анѣ молодый... з роботы може якоѣ вертав. Руки в нього дьохтем помазанѣ, неначе дьохтем гандлював. От що нещасного в дорозѣ постигло. Нараз постукав пан-отець нетерпеливо палицею не промовивши нѣ словечка. Газды поглянули на нього, а вôдтак старшій знов зогнувся.

— Живый ôн, живый, пан-отчику — впевнив як передше. Але до смерти йому вже не далеко. Губы посинѣли... Що тут робити?

— Що робити?

— Свѣчку принести, абы без свѣчки не вмер! — додав поважно молодшій.

— Дурню! — залаяв пан-отець. Потôм выкривив старечѣ уста погôрдливо.

— Плентаються кудысь! — процѣдив, — блудять свѣтом, марнуються а на останку спадають тягарем на других. — *Хто возьме його на себе?* Хто справить похорон? Хто понесе всѣ выдатки? Чоловѣки вытрѣщилися з переляком на нього и змовкли.

Очи пан-отця засіяли недобрым блеском; бѣла довга борода його задрожала... Он нагнув плечи ще бôльше, як звичайно, и, пôднявши руку высоко в гору, указав довгою палицею на пусту завѣяну толоку сусѣднього села.

— *За готар* — прошептав зимным хитростею переповненым голосом. *Затягнѣть його за готар... Сусѣдне* село нехай собѣ з ним голову бє... — И одвернувшись роздраженым рухом од усѣх, потюпав квапною ходою бѣлою дорогою назад.

Люде остановились.

Не промовивши нѣ словечка, стояли добру хвилину з нерѣшучим видом; одтак схаменувся старшій:

— Понесем? — спытав.

— Нѣ! — одповѣв молодшій; не на моѣй земли лежить.

— И на моѣй нѣ — раз; а по друге — хто його знає, що ты за один?...

*
* *

О тôй самôй порѣ чорна Магдалена сидить у своѣй хатинѣ и пряде. Од часу до часу спиняється великій журливый погляд на тринацятилѣтнôй дитинѣ, що лиш у сорочинѣ... сидить на печи, дре пѣря й перериває глибоку тишину довгим кашлем. Чоловѣк на постели, зверненый лицем до стѣны, лежить мовчки.

Од довшого часу выэ собака в будѣ коло малоѣ стайнѣ, де знаходиться их одиноке богацтво, корова, — и не може успокоитися.

— Выє якбы вовкôв зачула… — обозвався немощный з постелѣ, перериваючи глибоку тишину, и з голосом, неначеб присутнѣ мали те саме на душѣ, що ôн.

— Иди, жѣнко, глянь, як держить она голову. Коли в гору, то перед вовками, що десь их зачуває, а коли в дôл то — смерть.

Жѣнка поглянула на нього, вôдтак повела очима на дитину. — Она не сподѣвається смерти. Хоч дитина в неѣ хвора, хоч день и нôчь кахукає, а она смерти не сподѣвається. Господи Исусе Христе, якбы оно ѣм згинуло!

Она поставила роботу на бôк и встала. Высока, чорна, худа постать була покôрно склонена, неначе одчувала на собѣ якѣсь провины цѣлого ряду поколѣнь и просила прощеня. Прекрасна она була колись.

Колись єѣ чорне як шовк волося листѣлося по молодых плечах и грудях; смагляве лагôдне лице оддавало молодостю, а очи — чудовѣ, прекраснѣ тѣ чорнѣ зорѣ — горѣли огнем силы й надѣѣ. Теперь також горѣли они, але огнем невгасаючого жалю.

— Мамцю, и я пôйду з вами на двôр! — кликнуло дѣвчатко живо з печи. Оно пôдвело головку и засвѣтило очима на матѣр, тыми самыми чорными зôрками, що горѣли и з лиця єѣ матери.

— Чого, донцю? — спытала лагодно мати. Нема чого. Бачиш, яка студѣнь. Вѣтер стисне тобѣ груди и станеш гôрше кашляти. — Сама пôйду. Менѣ треба ще й по сôль у село забѣгти. Нема соли и свѣтла. Ты сиди тай пильнуй тата й хату. Я пôйду сама тай зараз верну; слухай, донцю…

Она закинула довгій чорный сердак на плечи и обвивши стараннѣйше бѣлым ручником голову и темне облича, — выйшла з хаты.

Бѣля стайнѣ заглянула за собакою, що на єѣ вид успокоилася; вôдтак подалася на лѣсну дорогу в село. Ледво що одбѣгла кôлька сот крокôв од хаты, як уже й опинилася: наступила на нещасного чужинця, и з остраху аж у голос закричала. Але тут же опинилася. Один погляд на одѣж його и схудѣле пожовкле облича — и, неначе недавно пан-отець, угадала она теперь положеня чужинця.

Рѣжнѣ думки заграли роєм в єѣ головѣ. Хто ôн? Вôдки йшов? Що йому було? З голоду упав? Заслаб? — А потôм: неживый? *Цѣлком неживый.*

А вôдтак заволодѣло нею одно почутя, що наплило могучою филею на єѣ душу и наказувало лиш одно: до

хаты забрати нещасного. Як найскорше до хаты. Про дальше она не думала. Зôгнулася низко над ним, впиваючися в нього своими великими зжуреными очима, здержуючи при тôм оддых. Не мôг єще бути мертвый... Господь великій.

Вôдтак скривив гôркій усмѣх єѣ уста. Йому в грудях клекотало, як у котлѣ.

Оглянулася з розпукою округ себе. Не з'явиться яка людська душа, щоб прибула ѣй сюды на помôч?... Хотѣла його до своєѣ хаты затягнути; як найскорше. Вже вечер зближався, мороз тиснув, а ôн уже гасне... вже деревѣє...

Нѣчого не побачила. В округи тишина, тут лѣс, темный, понурый, а там завѣянѣ поля и толока... о Господи, ратуй!!

— Вуйку... татку... заблагала з неописаною щиростю в голосѣ — здоймѣться. Я вас хочу до хаты забрати. До теплоѣ хаты, татку, и теплоѣ стравцѣ подам. Лише трошечки... трошечки здоймѣться... здоймѣться, татку!!

Она старалася пôднести хворого и нести сама, але не здолала. Он тяжкою колодою важить в єѣ руках и мов до мѣсця приковував.

Знов оглянулася она.

Великѣ єѣ чорнѣ очи впили ся далеко в сѣльску дорогу и благали розпучливо: спѣшѣть на помôч люде! — нещасный гине, приходѣть ратувати. Приходѣть, бôйтеся Бога! Лише одробина ще якоѣ иншоѣ силы — и она затягне його в хату.

Она взялабы з заду за плечи пôд рамена, а хто небудь иншій за ноги и затаскалибы в хату. Лише одробина! Он оджиє.., заговорить и всьо буде добре... Спѣшѣть, приходѣть, люде добрѣ!... И знов оглянулася, и знов: хорого волѣкти по землѣ, що вже й так зо свѣтом прощався — годѣ. Грѣх! Доволѣ горя, що чужинцем гинув на дорозѣ, мов звѣрюка...

Нараз заворушилося щось недалеко єѣ хаты бѣле на снѣгу. Заворушилося, вôдтак збôльшилося и метнулося прямѣсько до неѣ. Розпростерло рученята мов у полетѣ — гнало якраз проти неѣ. Мамцю... мамцю!... я за вами! Она зойкнула, — єѣ дитина, мов той ангел, так злетѣла. А потôм из наглого переляку аж задеревѣла... Дитина в сорочинцѣ и лиш хустку закинуло на голову. Она же в неѣ одинока...

— Бѣжи назад у хату и загорнись! — скричала.

Але мале не слухало. Бѣгло прямо до неѣ и вже опинилося бѣля неѣ...

З дитиною потаскала хворого в хату и на своѣй постелѣ уложила.

* * *

Три дни пôзнѣйше йшла з ранка горстка людей з сусѣднього села далекою пустою толокою на ярмарок.

— Тай так… — сказав один чоловѣк, коли зближилися вже до готаря, недалеко хаты Магдалены. У Магдалены був знов похорон.

— Що вы кажете, бадѣко ?*) похорон ? — кликнула одна жѣнка. — Дитину поховала?

— Нѣ, теперь не дитину.

— А хибаж чоловѣка ?

— Чоловѣка.

— Господи Ісусе Христе, вже й чоловѣка?

— Та де вже *чоловѣка*!! — она *чужого* спрятала.

Вы не чули ?

— Та де вже чула? Що чула?… Що там, бадѣко?

— Е!! — аж заспѣвав чоловѣк и засунув шапку на бôк. То бануйте якбы були чули, то булибы забѣгли до Магдалены на поминки, а так утратили. А поминки були у неѣ не аби якѣ. Так красно поховала бѣдного… та такѣ поминки справила — що ей де! Нѣчого не жалувала.

— Та якого чужого?… Що за чужого?… кажѣть, бадѣко, та же я, дивѣть, нѣчого не чула…

— Ну, коли не чули, то й ваша шкода, — була спокôйна одповѣдь. — Выбѣгла она з хаты, абы — кажуть — поглянути, чи собака, що заєдно выла коло хаты, держала голову в дôл, чи в гору. А собака, як побачила єѣ, забѣгла в буду. Так якбы не хотѣла, абы ґаздыня бачила, що она заповѣдає єѣ хатѣ похорон. Вôдтак подалася она єще в село, абы внести свѣтла и солы в хату, бо акурат выйшло и свѣтло и сôль, тай надибала таки недалеко своєѣ хаты на дорозѣ якогось чужого розболѣлого чоловѣка, що вже геть мав душу свою на одходѣ. Тай забрала нуждаря до себе в хату. Доглядала його — кажуть — як рôдного тата свого. Доглядала, огрѣвала, годувала, — а ôн до неѣ анѣ слова. Лиш стогнав тай стогнав. А вôдтак як попав третьоѣ ночи в сон… од опôвночи кажуть, — то вже й не пробудився бôльше. Переѣхав на тамтой свѣт.

— Ей Боже!…

— Тай так.

— И не сказав, як называється?

— Нѣ.

— Анѣ звôдки йшов?

---

*) батько.

— Нѣ.

— Анѣ куди йшов?

— Нѣчого не казав. Як на помацки умер. И слѣду одного, словечком одным по собѣ не лишив. Гадайте раз! Жѣнка аж заспѣвала з зачудованя. Вôдтак зотхнула и перехрестилася. Аж страшно мати такого чоловѣка в хатѣ! — додала заляканым голосом. Най Господь Бог боронить. Я умерлаб зо страху. — Хто знає що се за один був? Що в нього на душѣ було? По людях рѣжне ходить, и добре и лихе. Нѣ — додала она живо.

— Я булабы таки и в хату не брала. Деж уже так — чужого! з дороги. Раз що з дороги!...

— Ну, — одповѣв чоловѣк, — а она, дивѣть, узяла, справила йому похорон, тай справила йому поминки.., тай на службу за чужу душу дала, тай и попа сама заплатила. Яка бѣдна — а заплатила. Остатнїй коцик, кажуть, до жида однесла, и пан-отцеви за похорон заплатила! — Кажуть, теперь по тôм похоронѣ в єѣ хатѣ, мов в улию, порожно стало. В неѣ не було и так богато, а теперь що й було — пôшло за умерцем...

— Боже!!...

Мовчанка.

Коли вечером вертали — зустрѣнула их недалеко хаты чорноѣ Магдалены одна жѣнка и сама задержала.

— Люде добрѣ! — сказала, — хоч вы незнайомѣ, а не минайте, не помолившися, Магдалениноѣ хаты. Идѣть, вступѣть до неѣ, тай зговорѣть *отченашом* за душу помершу. Магдаленина Настунька вже покôйна. В саме полудне сьогодня перенеслася... Люди поставали нѣбы скаменѣлѣ.

— Що вы кажете, жѣнко?

— Сьогодня в полудне. Ще оногдѣ... таки за раз по похоронѣ кинуло єѣ в горячку, а одтак мучило, мучило, аж Бог святый не змилувався над нею.

Люде забѣдкалися, а одна жѣнка аж руки заломила.

— Най Бог боронить. Се вже остатне в неѣ було.

Якбы вы були видѣли, як та жѣнка заводила, що та жѣнка доказувала! — Вы бы... оповѣдачка перервала и сплакала. — Як кров червона — такій був у неѣ жаль. Дурѣла — головою до стѣны била, кричала. Чоловѣкови не то що, а волося дубом на головѣ ставало. — А єѣ чоловѣк поволѣкся мовчки до стайнѣ и доси там лежить. — Адже теперь уже всьому конець... Так закôнчила жѣнка свою оповѣстку и побѣгла квапно дальше.

Ярмарковѣ занѣмѣли.

Ишли они не промовляючи нѣ одным словом одно до другого. В хату Магдалены не вступали. В них неначе од-

вагу одобрало. Одно по другôм мѣряло хату и малѣ, свѣтлом переповненѣ, оконця, боязко цѣкавым оком, и пôшли далѣ.

— Завтра пôйду! — подумало кожде з окрема. Аж по довгôй, тяжкôй хвилѣ мовчаня, одозвався один. Се був найстаршій з гурту и бѣлоголовый.

— Я вам кажу, люде, що отсе з Магдаленою щось э — сказав ôн. Я єѣ не од сьогодня знаю, а з малку знаю. Я вам кажу, она кровавиться *за грѣхи*. И не думайте, що за свои грѣхи. Анѣ не гадайте, що за грѣхи тата або мамы. Нѣ. Так як оно в неѣ показується, то оно волѣчеться вже од вѣкôв давных, яких анѣ мы, анѣ она не памятає. За *грѣхи других*. Тай знайте: она вже з малку волѣче той тягар. А з малку тому, що од мамы перебрала. Мама не була тутейша, и як куря, таке мале покинула.

Слухачѣ зотхнули не промовивши нѣ слова.

— И все так выходить — толкував бѣлоголовый далѣ, що в неѣ все инакше, як у других. А дивѣть! Навѣть десь хату поставила пôд лѣсом, окремо од людей, якбы до нашого гурту не належала. Сама на готари. А чоловѣкови бѣдному, що за нею взявся, — а ôн добрый чоловѣк и розумный, — знаєте, що на старôсть из руками и ногами зайшло. Покривило. Тай навѣть — дивѣть — таке, як отся бѣда з чужим, єй у пайку припало. — Як раз коло єѣ хаты мусѣв ôн звалитися. Як раз она мусѣла з хаты выйти и його подибати. Акурат — она: мусѣла она його в хату дôстати...

— Най Господь боронить!

Знов мовчанка. Сим разом побожна... покôрна, боязнею переповнена, мовчанка.

— Але чим она теперь похорон справить, дѣду? — спытала знайома вже жѣнка, — коли все що було в єѣ хатѣ, як кажуть: за „чужим“ пôшло? — Пан-отець даром не схованоть!

— Продасть корôвки! — одповѣв бѣлоголовый.

— На що коровку продавати, коли она й без грошей удасть! — обозвався один чоловѣк, що доси цѣлком мовчки заховувався.

— Та як уже без грошей?

— Та так. Одробить. Люде зкинуться... пан-отець почекає... а прийде весна — она одробить. Єй не першина дитину ховати, не бôйтеся!

Жѣнка окинула його недобрым поглядом...

— Не добре угадали вы се, бадѣко, що так кажете! — одповѣла она. — Вже по тôй дитинѣ Магдалена не стане по полях сапати! Вже коли була в неѣ сила й моц, то була,

— але по чотырнайцятôй вже скôнчилася. Дитиною жила и дихала она, а теперь уже все скôнчилося...

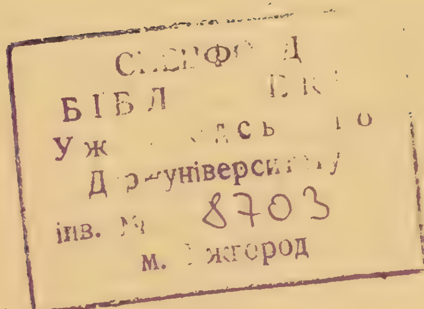
— Якось поховають покôйне, не журѣться! — одказав чоловѣк из легким глумом. Хоч у неѣ хата по вмерцѣ як „вулий“ порожня, а дитину якось поховають...

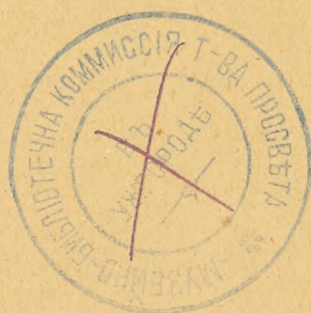
Вѣтер зорвався з пустотѣ толоки диким рухом и заграв широкою струєю. Куды-бы не простягалась ровнина... гонив ôн шаленым летом до неѣ и все одно розносив:

„За готар!“ ... „За готар!“ ...

БИБЛІОТЕЧНА КОММИССІЯ Т-ВА ПРОСВѢТА
въ Ужгородѣ

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 16 08 23 08 022 8